

Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Το πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στις 10 Μαΐου, σε ειδική εκδήλωση για τα 30 χρόνια από το θάνατο του Δημήτρη Χατζή, αποφάσισε να δώσει το όνομά του στην «αίθουσα λόγου και Τέχνης». Με αφορμή αυτή τη «μετονομασία», παρουσιάζω εδώ ορισμένα άγνωστα ή λησμονημένα τεκμήρια, που αναφέρονται στις σχέσεις του Χατζή με το πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στα πρώτα χρόνια της λεγόμενης «μεταπολίτευσης». Γιατί, όσο περνούν τα χρόνια, η μνήμη χρειάζεται απαραίτητα την ιστορία.

1. Το «λογοτέχνη νεοελληνιστή» Χατζή δεν τον προσκάλεσε γενικά και αόριστα το πανεπιστήμιο. Η πρόσκληση έγινε από την ενιαία τότε Φιλοσοφική Σχολή, με βάση την αρχική πρόταση, την οποία με δική του πρωτοβουλία είχε υποβάλει στη γενική της συνέλευση ο τότε καθηγητής της Παιδαγωγικής Χρίστος Φράγκος. Σύμφωνα με την πρότασή του— τη γνώριζα ήδη από τις αρχές του 1976, ως βοηθός τότε στην έδρα της Παιδαγωγικής— ο Χατζής θα ερχόταν να δώσει μια σειρά διαλέξεων στο πλαίσιο των παιδαγωγικών μαθημάτων του καθηγητή Φράγκου. Για τα πανεπιστημιακά και πολιτικά δεδομένα εκείνης της περιόδου, επρόκειτο για μια ευφυή πρόταση, με την οποία μπορούσαν να αποφευχθούν γραφειοκρατικά εμπόδια και να ξεπεραστούν πολλαπλές πολιτικο-ιδεολογικές αναστολές και αντιδράσεις.
2. Ο Φράγκος είχε γνωρίσει προσωπικά το Χατζή, λίγους μήνες ύστερα από τον οριστικό επαναπατρισμό του δεύτερου (Ιούνιος 1975), κι ήταν αυτός που τον υποδέχτηκε στα Γιάννενα, όταν ο Χατζής ξαναγύρισε, μετά από 27 περίπου χρόνια, στη «μικρή μας πόλη». Σ' εκείνη τη γνωριμία ανάγεται η πρόταση και η πρόσκληση. Σημειώνω, ακόμα, κυρίως για ορισμένους σημερινούς επιλήσμονες, πως Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής ήταν τότε (1975-1976) ο καθηγητής της κλασικής Φιλολογίας Μανόλης Παπαθωμόπουλος. Έτσι ο Χατζής θα έρθει ακόμα μια φορά στα Γιάννενα, επίσημα τώρα καλεσμένος από τη Σχολή, και θα δώσει το 1976 «στους τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές δύο διαλέξεις στις 29 και 30 του Μάρτη και ένα φροντιστηριακό μάθημα στις 31 του Μάρτη, με θέμα τη λαϊκή ποίηση στις βενετοκρατούμενες περιοχές» (βλ. *Δωδώνη*, Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τόμ. Ε', Ιωάννινα 1976, σ. 456).

3. Σ' αυτές τις ημερομηνίες των μαθημάτων του, ο Χατζής ερχόταν καθημερινά στο φιλόξενο Σπουδαστήριο της Παιδαγωγικής, στο κτίριο της οδού Δομπόλη, όπου, σε πολύ πιο στενό κύκλο, συζητούσε μαζί μας για την ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, την πολιτική και, ειδικότερα, για όψεις της ζωής χωρών του λεγόμενου τότε «υπαρκτού σοσιαλισμού». Δεν απέφευγε τις απαντήσεις σ' αυτό το τελευταίο ζήτημα και ήταν πολύ χαρούμενος για την ανταπόκριση του φοιτητικού κόσμου και των γιαννιωτών, που παρακολουθούσαν τις διαλέξεις του στη μεγάλη «αίθουσα τελετών» του πανεπιστημίου.
4. Τρία χρόνια αργότερα, πάλι με νέα πρόταση του Φράγκου— «προσφορά» την ονόμαζε ο Χατζής— η Σχολή θα τον καλέσει για δεύτερη φορά— Κοσμήτορας ήταν τώρα ο καθηγητής της Λαογραφίας Μιχάλης Μερακλής. Ο Χατζής θα έρθει και πάλι στα Γιάννενα και θα δώσει, πάντα στο πλαίσιο των παιδαγωγικών μαθημάτων του Φράγκου, δυο διαλέξεις «στις 29 και 30 Μαρτίου 1979 με θέμα: Από το δημοτικισμό στη γενιά του 30» (βλ. *Δωδώνη*, τόμ. Η' , Ιωάννινα 1979, σ. 436).
5. Είναι απόλυτα εξακριβωμένο πως και το 1980 η Σχολή— Κοσμήτορας ήταν αυτή τη φορά ο καθηγητής της κλασικής Φιλολογίας Ιωάννης Καμπίτσης— προσκάλεσε, με τον ίδιο τρόπο, το Χατζή, να δώσει τώρα «μια σειρά μαθημάτων». Ο Χατζής, πριν αποδεχτεί επίσημα την πρόσκληση, ζήτησε από τον Φράγκο τη γνώμη του εάν θα μπορούσαν να μετατεθούν οι ημερομηνίες των μαθημάτων του «στο νέο σχολικό χρόνο» (1980-1981). Μ' αυτή την προοπτική είχε ορίσει το γενικό τους διάγραμμα («μεταπαλαμικοί ποιητές, από το 1922 ως τη Νέα Ποίηση», «από το Σολωμό ως τη Νέα Ποίηση» και «οι αρχές του νεοελληνικού λόγου, 1530-1821») και τα είχε κατανείμει αντίστοιχα στην έδρα της Παιδαγωγικής (Χρ. Φράγκος) και στις δυο έδρες της νεότερης ελληνικής Φιλολογίας (Κώστας Στεργιόπουλος και Ελένη Κακουλίδη). Λόγοι υγείας, αρχικά, και σε λίγο ο θάνατός του (20-7-1981) θα αφήσουν στα χαρτιά την πραγματοποίηση αυτής της μεγάλης «σειράς μαθημάτων».
6. Μπορώ, τέλος, τεκμηριωμένα να βεβαιώσω πως ο Φράγκος είχε επανειλημμένα προτείνει στο Χατζή να υπάρξει μια μονιμότερη και, όπως έλεγε ο Χατζής, «υπηρεσιακότερη» σχέση του με το πανεπιστήμιο: Να προκηρυχτεί γι' αυτόν μια θέση «ειδικού επιστήμονα». Ο Χατζής αντέτεινε αποφασιστικά, λέγοντας «ότι είναι φρόνιμο να την αποκλείσουμε: Και αντιρρήσεις θα υπάρξουν και το

υπουργείο θα αντιδράσει [θυμίζω πως υπουργός παιδείας ήταν τότε ο Ιωάννης Βαρβιτσιώτης, στην Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Καραμανλή] και τελικά θα απομείνει πως κάνουμε έναν πόλεμο για ιδιοτελείς σκοπούς. Όχι, λοιπόν. Μια πρόσκλησή μου για θέση “ειδικού επιστήμονα” φοβούμαι φοβερά πως θα με έριχνε σε μια περιπέτεια. Και ίσως και σας. Δεν θα ήταν δυνατό να κανονίσουμε αυτή τη συνεργασία με έναν τύπο τέτοιων προσκλήσεων για διαφορετικές “σειρές” μαθημάτων;». Αυτή υπήρξε η θέση του Χατζή, προς το τέλος Απριλίου του 1980, για το είδος της συνεργασίας του με τη Φιλοσοφική Σχολή του πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Χαράλαμπος Νούτσος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων